

4. China Foreign Direct Investment YoY. URL: <https://tradingeconomics.com/china/foreign-direct-investment-yoy>.

5. General Administration of Customs of the People`s Republic of China. URL: <http://www.customs.gov.cn/>.

6. China Imports. URL: <https://tradingeconomics.com/china/imports>.

Олена Сергіївна ЛПКАН,
сценаристка (м. Київ)

ВПЛИВ СУЧАСНОГО СЦЕНАРНОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Сценарна мистецтво є одним із нових видів мистецтва і виступає однією з форм літературної творчості. Відкриваючи неозорі горизонти для авторської фантазії, з позицій когнітивної лінгвістики, *сценарій* доцільно інтерпретувати як динамічно виявлюваний фрейм як послідовність етапів, епізодів, перебіг яких постає послідовним у часі [1, с. 423-424]. Майстерність сценариста полягає у тому, щоб занурити глядача у вирій подій, змусити його стати їх реальним учасником та відчувати справжні емоції, можливо – змінити світогляд.

Нині сценарне мистецтво дедалі частіше починає використовуватися в якості ідеологічного інструмента, що визначає його зміст, художнє наповнення, відеоряд, елементи візуалізації, тригерні ситуації, якість та глибину конфліктів як рушіїв дій в сценарії. Відтак структура певних сценаріїв побудована таким чином, що вони виступають інструментами впливу на суспільну свідомість, що набуває особливої важливості в сучасному світі.

Через створення наративів, які транслиують певні соціальні цінності, обумовлюючи вплив на чітко визначені цільові аудиторії [2], сценаристи

ефективно впливають на суспільні настрої, поведінку та ідентичність різних груп, в тому числі і національну, державну та громадянську ідентичність.

Яскравим прикладом такого впливу виступає український анімаційний серіал сценаристів Олега Зборовського, Оксани Іванюк і Миколи Сімоніка «*Козаки. Абсолютно брехлива історія*», де сценарій використовується для популяризації *національної ідентичності* і культури через гумор, комізм і легкі сюжети. Він не лише розважає глядача, поліпшуючи йому настрій, а й формує позитивні образи минулого Української Держави, які закріплюються в суспільній свідомості. Більше того, осягнення минувшини через яскраві та легкі образи унаочнює давність нашої держави, тим самим закріплюючи у молодого покоління переконаність і упевненість, аксіоматичність у давній історії та автохтонності нашої нації.

Окрім кінематографу, сценарне мистецтво активно використовується в інших медіа, що дозволяє значно розширити арсенал інструментів впливу на суспільну свідомість. Розглянемо нижче *окремі* з них, демонструючи із застосуванням методу кейс-стаді, конкретні *форми впливу на суспільну свідомість*.

Кіно. Класичний нині формат, що дозволяє глядачеві зануритися у складні наративи. Наприклад, український драматичний фільм «*Додому*» сценаристів Марисі Нікітюк та Нарімана Алієва ставить питання про національну та державну ідентичність, втрату і повернення до коріння, адже він заторкує глибинні соціальні питання, в ньому відображена реалістичність життя українців та кримських татар. Дана стрічка стала важливим нагадуванням про те, що в Україні зараз відбувається війна і частина території держави України є досі окупованою. Саме це змушує глядача задуматися про зміну поглядів на національні та культурні цінності, взагалі цінність і плинність життя як найвищої соціальної цінності.

Так само український повнометражний художній фільм сценаристки Наталі Ворожбит «*Кіборги*» формує уявлення про героїзм українських військових, що має потужний патріотичний вплив на глядачів в Україні та за

кордоном через автентичне зображення героїв фільму, чорний гумор війни, світоглядну полеміку українців, демонстрацію різності їхніх ментальних проявів.

Інтернет-контент як інструмент впливу на суспільну свідомість цікавий для дослідження через швидкий доступ до інформації, який надають як месенджери, так і соціальні мережі, інтернет-платформи, такі, як: YouTube, TikTok тощо. Наприклад, короткі документальні відео зі свідченнями очевидців війни, такі як «Ukraine: The War Diaries», активно впливають на міжнародну аудиторію, поширюючи важливі соціальні меседжі через емоційно заряджені історії.

Кінопрокат. До даної категорії я включила ті фільми, що орієнтовані на масового глядача і використовують більш розважальні формати. Прикладом є кінострічка сценаристів Ярослава Войцешека і Річарда Роната «Захар Беркут», що поєднує історичні та розважальні елементи, формуючи патріотичні настрої. Через масштабні сцени битв і героїчні образи, стрічка підсилює гордість за національне минуле та демонструє важливість єдності в боротьбі за свободу. А епічність сюжету та видовищність залучають широку аудиторію, особливо молодь, викликаючи емоційну причетність до національної історії. Сценарій фільму побудовано таким чином, що він працює не лише на українську аудиторію, а й на міжнародну, завдяки високій якості зйомки та універсальним темам боротьби за свободу, участі іноземних сценаристів, що знаються на особливостях ментальності громадян країн Західної Європи.

Важливим інструментом виступає *телебачення*. Телевізійні шоу та серіали створюють тривалі наративи, що мають довготривалий вплив на суспільну свідомість [3-4]. Наприклад, серіал «Слуга народу» не лише розважав, але й суттєвим чином вплинув на політичну культуру електорату, передусім політичну свідомість. У ньому було зображено ідеалізовану народну владу, що врешті-решт відгукнулося серед глядачів і вплинуло на результат виборів. Таким чином герой серіалу настільки став близьким до

людей, що вони перенесли симулятивну реальність в життя і герої фільму став, за їхнім рішенням на реальних виборах президента України — головою держави.

Інший приклад — фільм сценаристки *Наталі Ворожбит* «Спіймати Кайдаша» за мотивами повісті Нечуя-Левицького, в якому простою й переконливою мовою йшлося про українців, їхнє життя. Це уможливило адаптувати класичні теми та екзистенційні питання до сучасної реальності, викликаючи невмирущі дискусії про сімейні конфлікти та соціальну нерівність.

Однак у даному контексті можу частково погодитися із думкою кінокритиків, які дуже сильно критикували написані діалоги через застосування суржику, що певним чином популяризувало його, на рівні підсвідомого прищеплюючи шанувальникам кіно зневажливе ставлення до української мови, так і до її носіїв [5]. Тут можу підтримати Я. Сумишина, який вказує на можливий зовсім інший формат впливу даної стрічки на глядача, якщо вона була б знята „*вишуканою мовою з ненав'язливим вживленням у діалоги сучасного сленгу і діалектизмів*” [5]. Це сприяло б тому, що дані діалоги розібрали на цитати, адже Нечуй-Левицький по праву вважається одним із класиків та носіїв співучої української мови.

З іншого боку підкреслю, що проілюстровані герої сформували неґацію до такого стилю мовлення, що також мало певний позитивний ефект, адже зобразило такі картини, які більшість не сприйняли, заперечуючи такі мовленнєві патерни у своїй комунікативній діяльності, при цьому дедалі більше розуміючи правильність утвердження засад мовної політики та мовної ідентичності.

На окрему увагу заслуговують *телевізійні шоу* про реальні події в Україні (документальні програми), оскільки вони допомагають формувати уявлення суспільства про війну, національну ідентичність і героїзм, тобто чинять вплив на творення тих чи тих ціннісних орієнтирів, сприяючи

розумінню реалізації державної політики. Також важливими виступають такі інструменти впливу на суспільну свідомість, як радіо, подкасти та відеоігри.

Відтак, сценарна майстерність на сучасному етапі виступає ключовим інструментом для впливу та формування суспільної свідомості в сучасному світі. Через різноманітні медіаформати, такі як кіно, інтернет-контент, телевізійні шоу, подкасти, радіо та відеоігри, сценаристи фактично та реально впливають на настрої, поведінку та ідентичність різних груп соціальної системи, що в цілому актуалізує необхідність виявлення та реальної оцінки рівня їхнього впливу на державну безпекову політику.

Різнманітність форматів надає унікальні можливості для впливу на різні цільові аудиторії, що дозволяє адаптувати наративи до їхніх специфічних потреб та очікувань. Інтерактивність, емоційне залучення та візуальна динаміка в таких медіа як відеоігри та кіно роблять ці інструменти особливо ефективними у впливі на молоде покоління, водночас радіо та подкасти, завдяки своєму аналітичному потенціалу, мають значний вплив на аудиторію, яка прагне глибоких дискусій та обґрунтованих висновків.

Загалом, інтеграція різних інструментів сценарного мистецтва майстерності у межах єдиної структури дозволяє створити комплексний вплив на суспільну свідомість, сприяючи популяризації національних цінностей, культурної ідентичності та формуванню емпатії до соціальних питань. Основне завдання сценариста (за Робертом Маккі): вклавши слова у вуста героїв, зробити їх живими, наділити голосами, за яким глядач і читач слідуватимуть невідступно [6]. Тобто одним із завдань сценарного мистецтва є формування суспільної свідомості, тому важливим в даному контексті і науково обґрунтованим із позицій державо- і мистецтвознавства є:

- 1) кардинально змінити ставлення до сценаристів і визнати за їх визначальними учасниками знімальної групи;
- 2) розробити в рамках державної політики програми підготовки сценаристів (не плутати із сценічним мистецтвом або сценарною творчістю і

організаторами будь-яких заходів, яких окремі автори неправильно називають „сценаристами”) [7-8];

3) сформулювати вектори розвитку сучасного сценарного мистецтва в контексті творення повоєнної Української Держави і необхідності розроблення стратегічних програм консолідації українського суспільства на засадах національної, державної та громадянської ідентичності.

Нам потрібно виховувати нову плеяду україноцентричних сценаристів із державницьким мисленням, щоб їхнє уявлення про українське кіно та українську дійсність було сучасним, водночас національно і державно ідентичним, позбавлене стереотипів минулого. Сценарист має створювати через героїв не лише відображення дійсності, а й передусім приклад для наслідування, певний соціальний чи державний, врешті-решт, особистісний ідеал людини для самої себе. Тут в нагоді стануть і модерна українська мова, і сучасні можливості кінематографу, і застосування можливостей генеративного штучного інтелекту в якості надійного асистента на тернистому шляху увиразнення нової героїки і нових патернів поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. у 4 т. Т. 4. Т-Я. Донецьк : ДонНУ, 2012. 426 с.
2. Ліпкан В. А. Обумовленість стратегічного нарративу цільовими аудиторіями // *Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи* : III міжнар. наук.-практ. конф., 31 жовт. 2022 р.: тези доповідей / Міністерство оборони України, НУОУ імені Івана Черняховського. КИЇВ : НУОУ, 2022. – С. 95-100.
3. Ширман Р. Умное телевидение. Киев: Телерадиокурьер, 2010. 300 с.
4. Карабанов М.М. Українське телебачення: роки, події, звершення / М. М. Карабанов, І. Ф. Курус, В. М. Петренко та ін. Київ : ДП «Дирекція ФВД», 2008. 400 с.

5. Сумишин Я. Кайдашевий суржик як антимотиватор // <https://web.archive.org/web/20200406062309/https://site.ua/jaroslav.sumyshyn/27000-kaydasheviy-surjik-yak-antimotivator/> 1 квітня 2020.

6. Макки, Р. История на миллион долларов : Мастер-класс для сценаристов, писателей и не только / Р. Макки; пер. с англ. 2-е изд. М. : Альпина нон-фикшн, 2010. 456 с.

7. Курінна Г. В. Сценарна майстерність на телебаченні. Теледраматургія: навч. посібн. Харків: ХДАК, 2013. 189 с.

8. Курінна, Г. В. Сценарій у сучасному екранному мистецтві: проблеми термінології. Культура України: зб. наук. пр. Харк. держ. акад. культури. Харків. 2010. Вип. 32. С. 231–238.

Володимир Анатолійович ЛПКАН

доктор юридичних наук, професор

професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики

Академії праці, соціальних відносин і туризму (м.Київ)

ДЕРЖАВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ДО ФОРМУВАННЯ НОВОГО ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО КОНЦЕПТА

Концепт національної ідентичності міцно посів своє місце у фокусі правових і політологічних розвідок. Ба більше, у 2022 році було прийнято Закон України *„Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності”* [1], в якому визначено мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України.

Таким чином, на законодавчому рівні порізнено два види ідентичності: *національна ідентичність та громадянська ідентичність.*